

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ทุเรียน เป็นผลไม้ส่งออกที่สำคัญชนิดหนึ่งที่ทำรายได้ให้กับประเทศไทยค่อนข้างสูงคิดเป็นมูลค่านับพันล้านบาทต่อปี ประเทศไทยมีการปลูกทุเรียนแทบทุกภาคของประเทศแต่แหล่งผลิตที่สำคัญในเชิงการค้าจะอยู่ในภาคตะวันออกและภาคใต้ จากสถิติการเพาะปลูกทุเรียนในช่วงปี 2527-2547 ปรากฏว่า พื้นที่ปลูกรวมของทุเรียนทั้งประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 4.88 ต่อปี จากพื้นที่เพาะปลูกรวม 344,818 ไร่ ในปี 2527 เป็น 844,048 ไร่ ในปี 2547 ส่วนผลผลิตรวมของทุเรียนทั้งประเทศมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงบางช่วง แต่ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 9.29 ต่อปี จากผลผลิตรวม 238,483 ตัน ในปี 2527 เป็น 828,010 ตัน ในปี 2547 สำหรับผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของทุเรียนพิจารณาโดยรวมแล้วมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น คิดเป็นอัตราเฉลี่ยร้อยละ 4.34 ต่อปี จาก 895 กก./ไร่/ปี ในปี 2527 เพิ่มขึ้นเป็น 1,151 กก./ไร่/ปี ในปี 2547 (ตารางที่ 1)

ในด้านการส่งออก ประเทศไทยทุเรียนส่งออกทั้งในรูปผลสดและแช่เย็นจนแข็ง และมีแนวโน้มส่งออกเพิ่มขึ้นในอัตราค่อนข้างสูง โดยการส่งออกในรูปทุเรียนสดมีปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 23.32 และ 18.65 ต่อปี จากปริมาณส่งออก 18,641 ตัน คิดเป็นมูลค่า 379.35 ล้านบาทในปี 2536 ปริมาณส่งออกเพิ่มขึ้นเป็น 120,886 ตัน คิดเป็นมูลค่า 1,635.87 ล้านบาทในปี 2547 การส่งออกในรูปทุเรียนแช่เย็นจนแข็งมีปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 70.56 และ 13.99 ต่อปี จากปริมาณส่งออก 2,560 ตัน คิดเป็นมูลค่า 174.64 ล้านบาทในปี 2536 ปริมาณส่งออกเพิ่มขึ้นเป็น 31,989 ตัน คิดเป็นมูลค่า 590.82 ล้านบาทในปี 2547 เมื่อพิจารณาปริมาณและมูลค่าการส่งออกทุเรียนและผลิตภัณฑ์ทุเรียนทั้งหมดแล้ว จะเห็นได้ว่าทั้งปริมาณและมูลค่าจะเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 23.53 และ 15.97 ต่อปี กล่าวคือในปี 2536 มีปริมาณส่งออกรวม 21,201 ตัน คิดเป็นมูลค่า 553.99 ล้านบาทและเพิ่มขึ้นในปี 2547 มีปริมาณส่งออกรวม 152,875 ตัน คิดเป็นมูลค่า 2,226.68 ล้านบาท (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 พื้นที่เพาะปลูกรวม พื้นที่ให้ผล ผลผลิตรวม และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ปี 2527-2547

ปี	พื้นที่ปลูกรวม (ไร่)	พื้นที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (กก./ไร่/ปี)
2527	344,818	266,797	238,783	895
2528	358,921	284,181	335,618	1,181
2529	420,455	338,950	401,317	1,184
2530	484,236	377,708	426,432	1,129
2531	501,854	396,885	444,511	1,120
2532	635,134	334,986	486,735	1,453
2533	540,698	396,520	465,118	1,173
2534	606,086	460,301	539,012	1,171
2535	635,320	477,919	711,143	1,488
2536	639,957	611,199	749,330	1,226
2537	644,178	516,763	772,561	1,495
2538	658,828	582,151	849,940	1,460
2539	671,544	611,385	917,689	1,501
2540	676,393	616,022	916,025	1,487
2541	703,021	620,243	463,942	748
2542	727,723	634,893	780,918	1,230
2543	753,318	647,609	648,904	1,002
2544	807,932	667,471	883,245	1,323
2545	815,649	689,673	960,984	1,393
2546	833,142	704,936	735,786	1,044
2547	844,048	719,618	828,010	1,151
อัตราเพิ่มเฉลี่ย ร้อยละ	4.88	5.58	9.29	4.34

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2548)

ตารางที่ 2 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกทุเรียนสดและทุเรียนแช่เย็นจนแข็งปี 2536-2547

ปี	ทุเรียนสด		ทุเรียนแช่เย็นจนแข็ง		รวม	
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
2536	18,641	379.35	2,560	174.64	21,201	553.99
2537	26,915	522.60	3,330	215.62	30,245	738.22
2538	48,716	1,004.12	3,547	200.66	52,263	1,204.78
2539	65,694	1,202.12	5,636	281.60	71,330	1,483.72
2540	72,987	1,399.63	5,493	333.99	78,480	1,733.62
2541	87,433	2,061.77	43,324	543.25	130,757	2,605.02
2542	111,029	2,122.64	21,815	602.10	132,843	2,724.74
2543	83,866	1,579.28	28,313	742.22	112,178	2,321.51
2544	116,674	2,057.87	26,972	585.59	143,646	2,643.46
2545	85,831	1,737.60	27,648	584.06	113,481	2,321.70
2546	73,345	1,324.21	33,504	675.42	106,849	1,999.62
2547	120,886	1,635.87	31,989	590.82	152,875	2,226.68
อัตราเพิ่ม						
เฉลี่ยร้อยละ	23.32	18.65	70.56	13.99	23.53	15.97

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2548)

ตลาดส่งออกที่สำคัญในรูปทุเรียนสดได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน ไต้หวัน และอินโดนีเซีย โดยในปี 2547 ประเทศไทยส่งออกทุเรียนสดไปยังตลาดสาธารณรัฐประชาชนจีนคิดเป็นมูลค่า 560.31 ล้านบาท รองลงมาคือไต้หวันคิดเป็นมูลค่า 475.16 ล้านบาท และอินโดนีเซียคิดเป็นมูลค่า 294.62 ล้านบาท สัดส่วนที่ส่งออกไปยังประเทศดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 34.25, 29.05 และ 18.01 ตามลำดับ ตลาดส่งออกที่สำคัญในรูปทุเรียนแช่เย็นจนแข็งได้แก่ สหราชอาณาจักร และออสเตรเลียโดยในปี 2547 ประเทศไทยส่งออกทุเรียนแช่เย็นจนแข็งไปยังฮ่องกงมากที่สุดเป็นมูลค่า 271.53 ล้านบาท รองลงมาคือสหราชอาณาจักรคิดเป็นมูลค่า 151.53 ล้านบาท และออสเตรเลีย คิดเป็นมูลค่า 64.10 ล้านบาท สัดส่วนที่ส่งออกไปยังคิดเป็นร้อยละ 45.96, 25.65 และ 10.85 ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า การเติบโตของตลาดทุเรียนมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้น ปริมาณและมูลค่าในการส่งออกมีอัตราสูงขึ้นเรื่อยๆ แต่ปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาดยังมีปริมาณไม่แน่นอนและไม่เพียงพอกับปริมาณความต้องการของผู้บริโภคอยู่ ถึงแม้ว่าจะมีการเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกแล้วก็ตามดังนั้นก็อาจจะเป็นผลเนื่องมาจากปัจจัยทางธรรมชาติอื่นๆ ที่เกษตรกรไม่สามารถควบคุมได้ ด้วยเหตุนี้จึงมีความสำคัญที่จะต้องศึกษาถึงการตอบสนองของอุปทานทุเรียนในประเทศไทย โดยคำนึงถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ปลูกรวม ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ และผลผลิตจริงของทุเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจของเกษตรกรและผู้สนใจ นำไปขยายผลเพื่อก่อให้เกิดสู่ทางการผลิตในการทำให้ได้ผลผลิตที่มีปริมาณมากขึ้น และให้มีเพียงพอต่อความต้องการของตลาดที่กำลังจะขยายตัวมากขึ้นในอนาคต

ตารางที่ 3 ตลาดส่งออกที่สำคัญของทุเรียนและผลิตภัณฑ์ทุเรียนไทยปี 2547

ประเภทผลิตภัณฑ์	ประเทศ	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)	สัดส่วนตลาด (ร้อยละ)
ทุเรียนสด	สาธารณรัฐประชาชนจีน	61,579	560.31	34.25
	ไต้หวัน	25,777	475.16	29.05
	อินโดนีเซีย	14,792	294.62	18.01
	ฮ่องกง	16,457	221.81	13.56
	อื่นๆ	2,281	83.97	5.13
	รวม	120,886	1,635.87	100.00
ทุเรียนแช่เย็นจนแข็ง	ฮ่องกง	22,392	271.53	45.96
	สหรัฐอเมริกา	4,220	151.53	25.65
	ออสเตรเลีย	1,841	64.10	10.85
	แคนาดา	1,283	38.90	6.58
	ไต้หวัน	1,632	29.14	4.93
	อื่นๆ	621	35.62	6.03
	รวม	31,989	590.82	100.00

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2548)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการผลิตของทุเรียนในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาการตอบสนองอุปทานของทุเรียนในประเทศไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่ออุปทานทุเรียน ซึ่งสามารถนำไปประกอบการตัดสินใจในการวางแผนและดำเนินการผลิต โดยทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปทานของทุเรียนเพื่อที่จะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม ปรับปรุงการพัฒนาการผลิต และขยายการผลิตทุเรียนของไทยต่อไปในอนาคต ตลอดจนให้เห็นถึงความสำคัญในภาคการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต อันเป็นรากฐานที่จะก่อให้เกิดความได้เปรียบทางการค้าในตลาดต่างประเทศได้

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้ข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527-2547 รวมทั้งสิ้น 21 ปี การประมาณแบบจำลองอุปทานจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ สมการพื้นที่เพาะปลูก สมการผลผลิตต่อไร่ และสมการอุปทานผลผลิตจริง

วิธีการศึกษา

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่นำมาในการศึกษาครั้งนี้จะใช้ข้อมูลทุติยภูมิ แบบอนุกรมเวลาดังแต่ปี พ.ศ.2527-2547 ซึ่งรวบรวมจากเอกสาร รายงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตลอดจนข้อมูลทางสถิติที่หน่วยงานราชการต่างๆ รวบรวมไว้ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมศุลกากร กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมอุตุฯ นิยมวิทยา เป็นต้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

2.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อประมวลวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการผลิตของทุเรียนในประเทศไทย

2.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เพื่อประมวลวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตอบสนองอุปทานทุเรียนในประเทศไทย โดยนำเอาทฤษฎีการตอบสนองอุปทานของพีชยันตันซึ่งพัฒนาโดย Labys (Labys, 1973) มาประยุกต์ใช้ในการสร้างแบบจำลองและประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของสมการต่างๆ ในแบบจำลอง โดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบธรรมดา (Ordinary Least-Square Method) มาประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของฟังก์ชันอุปทานทุเรียนในประเทศไทย